

Slovenský *národopis*

31/1986

3

Na obálke: Nositelia ľudových tradícií z polovice 19. storočia, z obdobia, kedy sa Dobšinského spolupracovníci zameriavali na zbieranie ľudových rozprávok, zachytení českým maliarom J. Mánesom pri jeho ceste na Slovensko v r. 1854

1. strana: Josef Mánes, Marína Kurincová zo Zliechova. Kresba, rok 1854. Foto H. Bakaljarová

4. strana: Josef Mánes, Josef Horňák z Dolnej Súče. Kresba, rok 1854. Foto H. Bakaljarová

Ilustrácie k bloku príspevkov venovaných výročiu P. Dobšinského sú z fotografického diela Dušana Jurkoviča a Pavla Socháňa a predstavujú prvú konkrétnu fotografickú informáciu o vidieckom prostredí Slovenska. Zobrazujú slovenskú dedinu a život ľudu na prelome 19. a 20. storočia približujú prostredie, v ktorom P. Dobšinský a jeho spolupracovníci žili a zbierali prejavy ľudovej ústnej slovesnosti.

D. Jurkovič, koniec 19. storočia (repro S. Kovačevičová), na stranách 406, 414, 422, 434, 444, 462

P. Socháň, začiatok 20. storočia (repro H. Bakaljarová), na stranách 368, 390, 398

HLAVNÁ REDAKTORKA
Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Zora Vanovičová

REDAKČNÁ RADA
Ján Botik, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Viera Gašparíková, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Antonín Robek, Viera Urbancová

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

ŠTÚDIE

ŽIVOT A DIELO PAVLA DOBŠIN-
SKÉHO — K STĚMU VÝROČIU
SMRTI

- Úvod (Jozef Hvišč — Milan Leš-
čák) 357
- Leščák, Milan: Kultúrnohistorický
význam diela Pavla Dobšinského . . . 359
- Urbanová, Viera: Pavol Dobšinský
a etnografia 369
- Gašparíková, Viera: Rozprávky
Pavla Dobšinského v dobovom kon-
texte a ich živý odkaz 381
- Profantová, Zuzana: Pavol Dob-
šinský a slovenská paremiológia . . . 391
- Marčok, Viliam: Literárna hodnota
Dobšinského rozprávok 399
- Eliáš, Michal: Cestopisy Pavla Dob-
šinského 407
- Hvišč, Jozef: Vzťah Pavla Dobšinské-
ho k svetovej literatúre 413
- Kraus, Cyril: Dobšinský kritik 423

SÚČASNÍ TVORCOVIA A NOSITELIA
HODNÔT LUDOVÝCH UMELEC-
KÝCH TRADÍCIÍ

- Kosová, Mária: Text — tvorca — no-
siteľ 433
- Ondrejka, Kliment: Vojtech Littva
z Liptovských Sliachov — služobník a
vládca tanca 445

DISKUSIA

- Salner, Peter: K problematike štruk-
túry súčasnej vidieckej rodiny . . . 463

ROZHLADY

- Za PhDr. Máriou Kosovou, CSc. (Milan
Leščák) 479
- Nedožitý jubileum PhDr. Andreja Po-
lonca CSc. (Mojmír Benža) 480
- Doc. PhDr. Ján Podolák, DrSc. šesťde-
siatnikom (Magdaléna Paríková) . . 481

- PhDr. Igor Krišteck, CSc. už päťdesiat-
ročný (Peter Slavkovský) 485
- 60 rokov činnosti Valašského múzea
v prírode (Peter Slavkovský) 488
- Konferencie Agricultura Carpatica IV,
Museum vivum II (Rasta Stoličná)
Seminár MKKKB k problematike dvora
a hospodárskych stavieb (Iveta Zus-
kinová) 494
- Múzeum ľudovej architektúry v prírode
v Sierpci (Anna Bartossová) 495
- III. Medzinárodná národopisná konfe-
rencia o výskume národností (Viera
Gašparíková) 496

RECENZIE A REFERÁTY

- A. Pranda, Ignác Bizmayer (Václav
Frolec) 499
- J. Š. Kubín, Na vaši radost (Viera Gaš-
paríková) 500
- Průvodce písňovými sbírkami ÚEF
ČSAV v Brně (Eva Krekovič-
ová) 501
- V. Bauch, Dve etapy života slovenskej
dediny (Ján Michálek) 503
- J. Klapáč, Právo na životné prostredie
a právo životného prostredia (Peter
Slavkovský) 505
- Narodna tvorčisť ta etnografija 1984
(Mikuláš Nevrlý) 506
- Kalendarnyje obyčaji i obriady v stra-
nach zarubežnoj Evropy (Emília Ho-
váthová) 509
- M. S. Hrycaj — V. H. Bojko — L. F. Du-
najevska, Ukrajinška narodna poetyč-
na tvorčisť (Mikuláš Mušínska) . . . 512

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

- ЖИЗНЬ И ПРОИЗВЕДЕНИЯ ПАВЛА
ДОБШИНСКОГО — К СТОЙ ГОДО-
ВЩИНЕ СМЕРТИ
- Введение (Йосеф Гвищ — Milan Le-
щак) 357
- Лещак, Милан: Культурно-историчес-

кое значение творчества Павла Добшинского	359
Урбанцова, Вера: Павол Добшинский и этнография	369
Гашпарикова, Вера: Сказки Павла Добшинского в современном им контексте и их живой завет	381
Профантова, Зузана: Павол Добшинский и словацкая паремиология	391
Марчок, Вилиам: Литературная ценность сказок Добшинского	399
Элиаш, Михал: Путевые записки Павла Добшинского	407
Гвищ, Йосеф: Отношение Павла Добшинского к мировой литературе	413
Краус, Цирил: Добшинский критиком	423

СОВРЕМЕННЫЕ СОЗДАТЕЛИ И НОСИТЕЛИ ЦЕННОСТЕЙ НАРОДНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТРАДИЦИЙ

Косова, Мария: Текст — создатель — носитель	433
Ондрейка, Климент: Войтех Литтва из Липтовских Слиячов — слуга и господин танца	445

ДИСКУССИЯ

Салнер, Петер: К проблематике структуры современной деревенской семьи	463
---	-----

ОБЗОРЫ

В память Д-ра Марии Косовой к.и.н. (Милан Леšчák)	479
Неосуществимый юбилей Д-ра Андрея Полонца, к.и.н. (Моймир Бенжа)	480
Доц. Д-ру Яну Подолаку, Д-ру н. исполнилось 60 лет (Магдалена Парикова)	481
Д-ру Игору Криштеку, к.и.н. уже пятьдесят лет (Петер Славковски)	485
60 лет деятельности Валашского музея на открытом воздухе (Петер Славковски)	488
Конференция Агрикультура Карпатика IV, Мусеум вивум II (Растя Столична)	492
Семинар МКККБ по проблематике двора и хозяйственных построек (Ивета Зускинова)	494
Музей народной архитектуры на открытом воздухе в Сьерпици (Анна Бартошова)	495
III. Международная этнографическая конференция по исследованию национальностей (Вера Гашпарикова)	496

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

STUDIEN

LEBEN UND WERK DES PAVOL DOBŠINSKÝ — ZUM 100. TODESJUBILÄUM	
Einleitung (Jozef Hvišč — Milan Leščák)	357
Leščák, Milan: Die kulturhistorische Bedeutung des Werkes Pavol Dobšinskýs	359
Urbanová, Viera: Pavol Dobšinský und die slowakische Ethnographie	369
Gašpariková, Viera: Die Märchen Pavol Dobšinskýs im zeitgenössischen Kontext und ihr lebendiges Vermächtnis	381
Profantová, Zuzana: Pavol Dobšinský und die slowakische Parömiologie	391
Marčok, Viliam: Der literarische Wert der Märchen Pavol Dobšinskýs	399
Eliáš, Michal: Die Reisebeschreibungen Pavol Dobšinskýs	407
Hvišč, Jozef: Die Beziehung Pavol Dobšinskýs zur Weltliteratur	413
Kraus, Cyril: Dobšinský als Kritiker	423

DIE GEGENWÄRTIGEN SCHÖPFER UND TRÄGER DER WERTE DER KUNSTTRADITIONEN DES VOLKES

Kosová, Mária: Text — Schöpfer — Träger	433
Ondrejka, Kliment: Vojtech Littva aus Liptovské Sliache — Diener und Herrscher des Tanzes	445

DISKUSSION

Salner, Peter: Zur Problematik der Struktur der zeitgenössischen Dorffamilie	463
--	-----

RUNDSCHAU

Für PhDr. Maria Kosová, CSc. (Milan Leščák)	479
Das nicht erlebte Jubiläum des PhDr. Andrej Polonec, CSc. (Mojmír Benža)	480
Dozent PhDr. Ján Podolák, DrSc. ein sechziger (Magdaléna Pariková)	481
PhDr. Igor Krištec, CSc. schon fünfzigjährig (Peter Slavkovský)	485
Sechzig Jahre Tätigkeit des Walachischen Freilichtmuseums (Peter Slavkovský)	488
Konferenzen Agricultura Carpatica IV, Museum Vivum II (Rasfa Stoličná)	492
Seminar IKKKB zur Problematik der	

Höfe und Wirtschaftsgebäude (Iveta Zuskínová)	494
Das Freilichtmuseum für Volksarchitektur in Sierpec (Anna Bartosová)	495
III. Internationale ethnographische Konferenz über Erforschung der Nationalitäten. (Viera Gašparíková)	496

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

CONTENTS

ARTICLES

THE LIFE AND WORKS OF PAVOL DOBŠINSKÝ — ON THE 100TH ANNIVERSARY OF HIS DEATH	
Introduction (Jozef Hvišč — Milan Leščák)	357
Leščák, Milan: Cultural and historical significance of Pavol Dobšinský's works	359
Urbanová, Viera: Pavol Dobšinský and ethnography	369
Gašparíková, Viera: The folk tales of Pavol Dobšinský in their contemporary context and their living heritage	391
Profantová, Zuzana: Pavol Dobšinský and the Slovak paremiology	391
Marčok, Viliam: Literary value of Dobšinský's folk tales	399
Eliáš, Michal: Books of travel of Pavol Dobšinský	407
Hvišč, Jozef: The relation of Pavol Dobšinský to the world literature	413
Kraus, Cyril: Dobšinský — as a critic	423

THE PRESENT-DAY CREATORS AND REPRESENTATIVES OF THE VALUES OF FOLK ARTISTIC TRADITIONS

Kosová, Mária: Text — creator — representative	433
Ondrejka, Kliment: Vojtech Littva from Liptovské Sliache — a servant and master of dance	445

DISCUSSION

Salner, Peter: On the subject-matter of the structure in the present-day village family	463
---	-----

COMMENTARY

In memoriam of dr. Mária Kosová, CSc. (Milan Leščák)	479
Posthumous jubilee of PhDr. Andrej Polonec, CSc. (Mojmír Benža)	480
Doc. PhDr. Ján Podolák, DrSc. is sixty years old (Magdaléna Paríková)	481
PhDr. Igor Krišteň, CSc. is fifty already (Peter Slavkovský)	485
60 years of activity of the Valachian open-air museum (Peter Slavkovský)	488
The Conference of Agricultura Carpatica IV, Museum vivum II (Rasfa Stoličná)	492
Seminar of IKKKB on the subject-matter concerning the yard and economic buildings (Iveta Zuskínová)	494
The Open-air museum of folk architecture in Sierpec (Anna Bartosová)	495
The IIIrd International ethnographic conference on the research on nationalities (Viera Gašparíková)	496

BOOKREVIEWS AND REPORTS

**ROZPRÁVKY PAVLA DOBŠINSKÉHO V DOBOVOM KONTEXTE
A ICH ŽIVÝ ODKAZ****VIERA GAŠPARÍKOVÁ****Národopisný ústav SAV, Bratislava**

Pri hodnotení vynikajúcich osobností nevystačíme iba s jedným kritériom, a tak je to aj v prípade Pavla Dobšinského. K jeho životu a dielu nemožno pristupovať z jednej pozície, ale je potrebné osvetľovať ho z rôznych strán. V našom príspevku sa zastavíme iba pri rozprávkach Pavla Dobšinského, teda pri tom úseku jeho tvorby, ktorý nám je najbližší a na ktorý sa zameriavame vo svojej odbornej činnosti. Pri tejto úvaha sa nám akosi automaticky vynárajú i ďalšie jubileá, ktoré umožňujú nevidieť Pavla Dobšinského, a teda ani jeho rozprávky samé osebe, ale vždy v širších súvislostiach. Predovšetkým je to grimmovské jubileum. Uplynulo totiž dvesto rokov od narodenia staršieho z bratov, Jacoba Grimma, a toto výročie dalo podnet k oslavám azda na celom svete.

U mnohých národov sa približne v tom istom období objavila osobnosť, ktorá ako rozprávkár, ako zberateľ a vydavateľ rozprávok vysoko vynikla nad ostatnými. Vytvorila dielo, aké do dneška nemá obdoby. Môžeme teda postaviť nášho Pavla Dobšinského do rovnakého radu, v ktorom stoja bratia Grimmovci, a zároveň s nimi Karel Jaromír Erben a Božena Němcová, alebo Alexander Nikolajevič Afanasiev a Vuk Stefanovič Karadžić. Lebo to, čo ako rozprávkár a

vydavateľ rozprávok znamenal pre nás Pavol Dobšinský, to znamenal pre Čechov Karel Jaromír Erben a Božena Němcová, pre oblasti nemeckého jazyka bratia Grimmovci, pre Srbov Vuk Stefanovič Karadžić, pre Rusov Alexander Nikolajevič Afanasiev.

Mohol by sa tento počet rozmnožovať, ale myslíme, že týchto niekoľko mien postačí na to, aby sme si pripomenuli určitý typologický fenomén. Všetky menované osobnosti si boli veľmi blízke, a predsa každá z nich bola iná, každá z nich bola svojská. Mohli by sme porovnávať Pavla Dobšinského s Boženou Němcovou alebo s K. J. Erbenom. Ale aký tu bol rozdiel! Napr. K. J. Erbena hlboko zasiahlo, najmä v jeho tzv. solárnej teórii, pôsobenie mytologickej školy bratov Grimmovcov. Naproti tomu pri Pavlovi Dobšinskom nemôžeme hovoriť o priamom pôsobení bratov Grimmovcov, a nielen pri ňom, ale to isté sa dá povedať aj o staršej štúrovskej generácii našich zberateľov folklórnej prózy.¹

B. Němcová vo svojich rozprávkach postupovala úplne inak ako P. Dobšinský i ako K. J. Erben. Bola tzv. subjektívnym rozprávkárskym typom, zatiaľ čo Karel Jaromír Erben sa snažil o objektívny rozprávkový útvar. Musí sa prirodzene rozlišovať medzi jej rozpráv-

kami slovenskými a českými. Slovenské rozprávky — máme na mysli jej vlastné záznamy, nie teda texty, ktoré preberala od iných zberateľov na Slovensku² — dosť verne zobrazujú autentický ľudový prejav, verne pochopiteľne pô stránke obsahovej, sujetovej, motívickej. Avšak po stránke jazykovej sa Božena Němcová usilovala vystihnúť charakter slovenského ústneho podania len čiastočne, najmä v dialógoch, zatiaľ čo jej rozprávačská línia zostáva na rovine viacmenej českého spisovného jazyka.

B. Němcová ako subjektívny typ často vnášala do českých rozprávok svoje predstavy, svoje názory o živote a usporiadaní sveta, ktoré však boli v súlade so snami a túžbami ľudu. K. J. Erben ako objektívny typ sa snažil podať rozprávku takú, ktorá by zodpovedala charakteru českej národnej rozprávky, preto ju rekonštruoval a dospel k jej monumentalizácii.³ Pritom sa neuspokojoval iba s jedným variantom, ktorý by prerozprával alebo prepísal do spisovnej podoby. Neraz operoval s väčším počtom rozprávok a varianty spájali, kombinoval alebo lepšie povedané, kontaminoval.⁴ A tu svojim spôsobom akoby pripomínal Pavla Dobšinského.

Z rôznych edícií rozprávok P. Dobšinského vieme, že všetky rozprávky sám neštylizoval. Mnohé texty preberal od iných zberateľov, alebo lepšie povedané spracovateľov, a na jednej verzii sa nepodieľal iba jeden spracovateľ alebo jeden zapisovateľ, ale niekoľko zapisovateľov. Teda v tomto smere sa tu uplatňovala podobná metóda ako u K. J. Erbeny. V hrubých obrysoch možno teda hovoriť o určitých typologických paralelách rozprávok Erbenových a rozprávok Dobšinského, resp. rozprávok, ktoré P. Dobšinský do svojich zbierok zaradil. Avšak zase aký veľký rozdiel! Erbenove rozprávky zapôsobili na českú ústnu tradíciu pomerne len málo (neporovnateľne menej než rozprávky Boženy

Němcovej).⁵ Úplne inak je to u Pavla Dobšinského. Jeho rozprávky našli — a o tom sa ešte podrobnejšie zmienime — široký ohlas, možno povedať na celom Slovensku, presnejšie všade tam, kde sa dostala kniha alebo kam určitým prostredníctvom, i keď nie vždy pod priamym ohlasom čítania, prenikla rozprávka z pera Dobšinského. Tento rozdiel medzi K. J. Erbenom a P. Dobšinským, resp. rozdiel v spätnom pôsobení rozprávky v ľudovom prostredí, je ostatne ľahko vysvetliteľný. Erben sa snažil tiež o to, aby zostavil zbierku svojich českých rozprávok, ale k tomu došlo oveľa neskôr, až po jeho smrti. Nachádzali sa nové a nové záznamy, a texty narastali, hoci nikdy ani zďaleka nedosiahli taký počet ako u Dobšinského.⁶

Ani české rozprávky B. Němcovej sa svojím rozsahom nedajú porovnávať s rozsahom textov u Dobšinského. B. Němcová vo svojich slovenských rozprávkach — ak necháme bokom subjektívny tón, ktorý ani v slovenských rozprávkach úplne nepotlačila — postupovala tak trochu podobne ako P. Dobšinský práve tým, že zaraďovala z veľkej časti aj záznamy ostatných zberateľov. Je pozoruhodné, že P. Dobšinský do svojej zbierky začlenil i nejednu rozprávku B. Němcovej.

Avšak ide nám ešte o niečo viac ako o kontext s inými súdobými významnými osobnosťami — o živý odkaz P. Dobšinského. Pri zameraní sa na folklórnu prózu nevidíme tento živý odkaz len v tom, že rozprávky P. Dobšinského sa stále znovu a znovu vydávajú či už v úplnosti alebo v rôznych výberoch, v rôznych spracovaniach, a to v spracovaniach i mimo oblasti knihy, napr. vo filme, v televízii. Prirodzene tieto ustavičné reedície alebo nové tvary posunuté do iných polôh ako literárnych, sú vyvolávané neustálym záujmom o rozprávky P. Dobšinského. Právom ich považujeme za rozprávky klasické.

Ak hovoríme o živom odkaze, musíme

si však všímať aj to, aký spätný ohlas našli rozprávky P. Dobšinského v ľudovom prostredí, v pôde, z ktorej vchádzali do literárneho tvaru. Všímať si, čo sa z týchto rozprávok vracalo a ako sa vracalo. A tu pri výskumoch z nedávnych čias i z našej súčasnosti poznávame, že často zapíšeme varianty, v ktorých buď úplne alebo z veľkej časti môžeme vidieť pôsobenie rozprávok P. Dobšinského. Nemôžeme sa dopodrobna zastavovať pri všetkých prípadoch a vypočítavať konkrétne príklady prechodu tej-ktorej rozprávky do ústnej tradície nedávnej a súčasnej. Pozastaviť by sme sa chceli iba pri zberoch tzv. wollmanovskej akcie.

Prof. Frank Wollman v široko založenej akcii získaval od roku 1928 medzi svojimi žiakmi na bratislavskej univerzite nadšených zberateľov, ktorí až do roku 1942 zhromaždili veľké množstvo materiálu, obsahujúceho 143 zbierok. F. Wollmana zaujímali aj pramene folklórnych rozprávání. V záznamoch z tejto rozsiahlej akcie nájdeme text, ktorý je takmer doslovným „prekladom“ rozprávky P. Dobšinského; nemožno vylúčiť, že išlo o určitý zberateľský experiment, do akej nárečovej podoby by ľudový interpret vedel previesť tlačенý text rozprávky *Klinko a Kompit kráľ*.⁷

Avšak toto je prípad naozaj výnimočný. Nesmieme sa teraz pod dojmom posledných slov domnievať, že ľud rozprávky len recipoval, že iba reprodukoval tlačенé predlohy. Prevod literárnej rozprávky do podoby ústnej vyžaduje niekedy značné transformácie. Okrem toho ani tento prevod nie je jediný. Stáva sa, že interpret rozprávku podľa Dobšinského opakuje nespočetnekrát, a za každým trochu inak. Toľkoto iba na vysvetlenie, aby sme neupadali do krajných pozícií, ako napr. Václav Tille, ktorý sa s nedôverou díval na zber rozprávkovej tradície vôbec, na zápisy rozprávok z orálneho podania.⁸

Práve medzi záznamami z wollma-

novskej akcie nájdeme celý rad príkladov, akými rozmanitými cestami prešiel priamo alebo sprostredkovane text z diela P. Dobšinského do ústneho prednesu a ako tento proces neprebíhal mechanicky. Nie je prirodzene možné na týchto miestach zvažovať mieru závislosti na P. Dobšinskom a zároveň i mieru tvorivého prínosu jednotlivých rozprávačov. Neostáva nič iné ako uspokojiť sa s prehľadom, ktorá rozprávka prešla do ústneho podania. Pritom uvádzame jej pôvodný názov s bližším určením⁹ a názov s udaním čísla podľa výberu 585 reprezentatívnych ukážok z wollmanovskej akcie, ktorý, žiaľ, stále zostáva archivovaný len v rukopise. (Texty vybrala B. Filová, štúdiu a komentáre napísala V. Gašpariková.)

Zakliata hora (I, 35–45) — O dvoch jednakých sinoch (č. 412)

Myšacia bundička (I, 87–95) — O Popeľvárki (č. 165)

Chorý kráľ (I, 183–194) — O troch čerešňách (č. 247); Janko a drak (č. 448)

Pani mačička (I, 301–309) — O mačički (č. 111); Služba u mačky (č. 416); O kralovi a jeho troch sinoch (č. 447)

Vífaz kuchta (I, 321–331) — O princovi Jan-kovi (č. 231)

Vintalko (I, 377–388) — O Fingáľkovi (č. 230); O Vintáľkovi (č. 379)

Zlatý kľúč (II, 61–70) — O troch sinoch (č. 393)

Fudži palica, cepy von z vreca (II, 136–145) — Tri cesty kmotra Jana do pekla (č. 451)

Piatko a Pustaj (II, 211–221) — Puštaj a Pátek (č. 372)

Tri zlaté hrušky (II, 237–244) — O šikovnom Rusňakovi (č. 453)

Zlatovláska (II, 265–271) — O zlatovlasej, ale nemej kráľovnej (č. 47); O kovaškim dzieučecu (č. 566)

Stará dievka a čert (II, 313–315) — O starej dieuke a čertovi (č. 53); O starej dieuke a čertovi (č. 93)

Cernovlasý princ (II, 325–333) — Nepravý princ (č. 170)

Čert slúži (II, 429–433) — O čertovi, čo u sló-gara slúžiu (č. 51)

O troch grošoch (II, 456–458) — O jednom chudobnom, ale múdrom človekovi (č. 55)

Chudobných rodičov syn (III, 32–43) — O zakliatom kráľofstve (č. 410)

Sitno (III, 53–55) — O princovi, čo do Sitna
zablúdiu (č. 50)
Tri práčky (III, 111–115) — Traja zakliati mu-
žovia (č. 49)
Psota (III, 117–119) — Psota (č. 174)
Nebojsa (III, 147–160) — O Nebojsovi (č. 303)
Slncový koň (III, 219–227) — O slncovom koňi
(č. 105)
O Vítazkovi (III, 229–241) — O Vítazkovi (č.
408)
Popelvár najväčší na svete (III, 291–308) —
Popelvár, največší na svjece (č. 214)
Dobry strelec (III, 341–349) — Traja bratia
(č. 407)
O Peterkovi (III, 341–349) — O Petrikovi (č.
91)
Popelvár, hnusná tvár (III, 383–390) — O Po-
pelvárovi (č. 154)
O vlku, čo si dal šif boty (III, 451–457) —
Vlk, čo si dau boti šif (č. 140)
O jednom chudobnom mlynárovi (III, 479–
482) — O ednom chudonom mlinárovi (č.
157)

Tento prehľad, aj keď by ho bolo mož-
né ešte rozšíriť o menej typické ukážky
receptie, nám predovšetkým ukazuje,
ktoré Dobšinského rozprávky boli mi-
moriadne obľúbené, a mnohokrát tiež —
podľa počtu variantov, viažúcich sa
k jednej rozprávke Dobšinského — ako
bola táto obľuba široká. Pôsobenie roz-
právok P. Dobšinského prevyšuje ostat-
né vplyvy tlačených predlôh.

Wollmanovská akcia skončila približ-
ne v roku 1942. Od založenia Národop-
isného ústavu SAV v Bratislave sa roz-
behla — a čoskoro na to aj v iných or-
ganizáciách a inštitúciách — terénna
zberateľská činnosť po rôznych regi-
ónoch Slovenska. A tu sme sa mohli veľ-
mi často presvedčať, ako hlboko do re-
pertoára súčasných narátorov zasiahla
rozprávková tvorba P. Dobšinského,
resp. tie texty, ktoré do svojich zbierok
zaradil v upravenej podobe, vo svojej
redakcii.

Pomerne málo sa u nás vie o tom, aký
vplyv na ústne podanie mali rozprávky
P. Dobšinského mimo vlastného terit-
oria Slovenska. Tu ostávajú stále otvo-
rené otázky. Bude potrebné si všimnúť
preklady do cudzích jazykov a skúmať,

či tieto preklady nezakotvili medzi ľu-
dom iných národov, v ich rozprávač-
skom fonde. Avšak to nie je už úloha
iba slovenských folkloristov, skôr folklo-
ristov v iných krajinách. O presahu
rozprávok P. Dobšinského mimo Slo-
venska sa zmienime iba v jednom prí-
pade.

V roku 1984 vyšla kniha, ktorej au-
torom z prevažnej časti je András Krupa,
nadšený bádateľ v oblasti národop-
pisu, žijúci a pôsobiaci v prostredí slo-
venskej enklávy v Békésskej Čabe
(MLR).¹⁰ Pri svojich terénnych výsku-
moch objavil zaujímavú rozprávačku,
bilingvistku „ňaničku Žofku“, ktorá in-
terpretovala rozprávky slovensky i ma-
ďarsky. Časť tohto repertoára — boli to
poväčšine čarovné rozprávky a humo-
ristické podania — tvorí jadro knihy.
A. Krupa prišiel na myšlienku, že by
bolo dobré, keby tieto texty, slovenské
i maďarské, komentovali dve folklorist-
ky. Komentáre k maďarským verziám
napísala Ágnes Kováčová; komentáre
k slovenským verziám boli spracované
z našej strany. Pri textovej analýze sa
zistilo, že niekoľko razy narátorka A.
Krupu čerpala práve z rozprávok P.
Dobšinského.¹¹ Nepreberala ich však
priamo, sama ich nečítala. Počula ich
rozprávať, a ten, kto jej rozprával, pred-
tým ich možnože buď čítal alebo zase
počul od niekoho, kto ich priamo alebo
sprostredkovane prevzal z čítania.

Nie je nezaujímavé, že práve v tých
textoch Krupovej zbierky, pri ktorých
slovenskú provenienciu možno považo-
vať za nespornú, vystupuje vplyv P.
Dobšinského zvlášť výrazne. Ide pred-
ovšetkým o päť rozprávok:

- O kráľovnej, čo diovča vidurila slúžiť (č. 2)
— Pamodaj šťastia, lavička (Dobšinský III,
267–276)
- O Martin Klingáčovi (č. 3) — Zlatá priadka
(Dobšinský I, 399–405)
- Chudobní človek, čo mal sina kňaza (č. 4) —
Mataj (Dobšinský II, 359–370)
- Cervenkráľ (č. 7) — Červenkráľ a Žltovláska
(Dobšinský II, 317–324)

U „ňaničky Žofky“ — pri posudzovaní hoci len sprostredkovaného vplyvu rozprávok Dobšinského — treba postupovať mimoriadne opatrne. Niekedy sa zdá, že ide o recepciu, ale treba brať do úvahy i možnosť „konzervovania“ ústneho podania, „konzervovania“ staršej pôvodnej tradície v jazykovom ostrove mimo oblasti Slovenska. Jasným príkladom je recepcia rozprávky *O Martin Klíngáčovi*. Rozprávku „ňanička Žofka“ zdedila od matky a matka alebo stará matka ju mohla počuť rozprávať podľa čítania alebo — nemožno vylúčiť — počula rozprávku priamo pri jej čítaní; v Békešskej Čabe vychádzali rozprávky Dobšinského a pre jej rozšírenie stačilo, keď ju v dedine čítali dvaja-traja ľudia.¹² Nešlo však o mechanické preberanie. Práve rozprávka o Martin Klíngáčovi je toho dokladom.¹³

Odkazmi na priame, alebo iba sprostredkované pôsobenie konkrétneho subjektu ešte nemôže naše jubilejné zamyslenie končiť. Treba vziať do úvahy oblasť folklórnej poetiky. Odvažujeme sa tvrdiť, že P. Dobšinský vytváral špecifikum, folklórne špecifikum slovenských rozprávok, alebo že sa vo veľkej miere na tomto špecifiku podieľal. Rozprávke dodával ornamenty, starostlivo dbal na jej výstavbu, napr. na trojstupňovitosť, dbal na bohatosť jazyka, bohatosť formúl. To všetko potom prispievalo k bohatému vyzdobenému tvaru slovenskej ľudovej rozprávky.

Bez toho, že by si Dobšinský uvedomoval, bol vlastne tvorcom rozprávkového štýlu, ktorý sa stal tradíciou. Štýl slovenskej rozprávky, možno povedať,

uzákonil, vytvoril určitý kánon, ktorým sa riadia rozprávači až do dnešných dní. Ústne podanie musíme zároveň posudzovať triezvo. I keď ešte dnes zbierame rozprávky, ktoré nám sprístupňuje svojím dielom P. Dobšinský, nesmieme si myslieť, že ich môžeme zapisovať všade, v rovnakej miere a vždy v ornamentálnej podobe. Tradičná rozprávka odchádza, a preto tým viac musíme byť vďační Pavlovi Dobšinskému. Svojím dielom nám rozprávku zachránil, adresoval ju „najširšej slovenskej čitateľskej obci“¹⁴ a pričínal sa, aby sa ľudová rozprávka stala celonárodnou rozprávkou slovenskou.

S láskou a vďačnosťou si pripomíname, že uplynulo sto rokov od smrti Pavla Dobšinského. Ale spomínať neznamená ešte glorifikovať. Dobšinský sa skutočne stal pojmom a nie je potrebné, aby sa jeho význam zveličoval, aby sa mu pričítalo to, čo mu úplne nepatrí. Nemyslím na príspevky rôznych zberateľov, on tieto príspevky predtým ešte upravoval, on im dával výsledný tvar a bez tohto jeho tvorivého prínosu by neboli také, aké sú. Lenže ak máme teraz na mysli veľkú trojzväzkovú edíciu, ktorá sa vydáva iba pod menom Pavla Dobšinského, trochu sa skresľuje situácia. Značná zásluha tu prináleží Augustovi Horislavovi Škultétymu. Veď on sa podieľal približne na polovici tohto súboru, ktorý sa skrátene cituje v komentári Škultéty–Dobšinský.¹⁵ Avšak i keď dáme Pavlovi Dobšinskému to, čo mu patrí, i keď by sme kde-tu chceli aj citlivo poopraviť či zmodernizovať jeho jazyk, stále tu ostáva dielo veľké, živé, ktoré nám má veľa čo povedať, a ktoré bude mať iste mnoho čo povedať aj budúci generáciám.

- 1 POLÍVKA, J.: Súpis slovenských rozprávok I. Turčiansky Sv. Martin 1923, s. 69.
- 2 NĚMCOVÁ, B., Doslov in: Slovenské pohádky a pověsti II. Praha 1953, s. 222–223.
- 3 Porov. napr. LUŽÍK, R.: Klasický vyprávěč české pohádky. In: ERBEN, K. J.: České národní pohádky. Praha 1955, s. 12; Ten istý, Doslov in: NĚMCOVÁ, B.: Národní báchorky a pověsti II. Praha 1956, s. 314; — Dějiny české literatury II. Praha 1960, s. 564, 571.
- 4 JECH, J.: Tschechische Volksmärchen. Berlin 1984, s. 430, pozri najmä komentáre k textom č. 26, 30, 34.
- 5 Základné doklady folklorizácie, in: TILLE, V.: Soutpis českých pohádek I, II/1, II/2. Praha 1929–1937.
- 6 Zatiaľ najviac textov K. J. Erbena — celkovo 31 — prináša Lužikovo vydanie České pohádky. Praha 1959.
- 7 DOBŠINSKÝ, P.: Prostonárodní slovenské povesti III. Bratislava 1966, s. 159–170. Prevod do nárečia in: Märchen der europäischen Völker. Schloss Bentlage bei Rheine in Westfalen 1968, s. 21–27.
- 8 TILLE, V.: c. d. v pozn. 5, I, s. IV.
- 9 Citácie v prvej zátvorke sa vzťahujú k edícii DOBŠINSKÝ, P.: Prostonárodní slovenské povesti I–III. Bratislava 1966.
- 10 KRUPA, A.: Rozprávky ĺaničky Žofky — Zsofka není — mesíi. Békéšská Čaba-Békéscsaba 1984.
- 11 GAŠPARÍKOVÁ, V.: Slovenské komentáre. In: KRUPA, A.: c. d. v pozn. 10, s. 280–307.
- 12 KRUPA, A.: c. d. v pozn. 10, s. 16, 18.
- 13 Dovolím si odcitovať časť svojho komentára: „Ako ukazuje už sám názov, opiera sa rozprávkarĳa o štylizáciu publikovanú u Dobšinského, konkrétne o rozprávĳu „Zlatá priadĳka“ (I, 399–405), v ktorej malý chĳapík má rovnaké meno; okrem toho časť veršovanej vĳložĳky sa v oboch prípadoch kryje a tak isto aj sám obraz Martinka Klingáĳa, ktorý behal okolo stola s fúrikom pred sebou. Motív je však založený odĳchĳľne... Ďalšou zvláštnosťou recepcie prostredníctvom tlaĳe je obmedzenie alebo zoslabenie tohto vplyvu a pre väčšiu pôsobivosť bolo treba teda siahnuť v úvode k inej látke, o tzv. bielej a čiernej neveste (vlastnej a nevlastnej dcére), a tejto látke sa musel prispôbiť i zmienený hlavný typ: Keď dievĳina po umytí tváre vyliala vodu na strechu, pokryla sa strecha zlatom, a odtiaľ sa potom prešĳlo k motívu spradenia množstva Ianu na zlato. Touto invenciou, ĳi už zo strany rozprávkarĳky alebo jej matĳky, možno tiež doložiť, ako afinitou vznikajú nové rozprávĳky.“ Tamtiež, s. 286–288.
- 14 MELICHERČÍK, A.: Pavol Dobšinský. Bratislava 1959, s. 95.
- 15 Pozri poznámĳky k prvému a čiastoĳne i k druhému zväzĳku c. d. v pozn. 9. Skratkou Škultěty-Dobšinský sa tam odkazuje na zbierĳku ŠKULTĳETY, A. H. — DOBŠINSKÝ, P.: Slovenské povesti (Rožňava-Banská Štiavnica 1858–1861). V ĳalších poznámĳkach sa užíva skratka Dobšinský. Tá sa vzťahuje ku knihe Prostonárodní slovenské povesti (Turĳiansky Sv. Martin 1880–1883) a jej mierne upravený názov sa potom rozšíril na celé trojzväzĳkové vydanie, spájané iba s menom Pavla Dobšinského.

СКАЗКИ ПАВЛА ДОБШИНСКОГО В СОВРЕМЕННОМ ИМ КОНТЕКСТЕ И ИХ ЖИВОЙ ЗАВЕТ

Резюме

У многих народов в определенный период всегда появилась личность, которая в качестве сказочника или собирателя и издателя сказок стояла значительно выше остальных и создала произведение, оставшееся непревзойденным до сих пор. Таким образом, и Павол Добшинский может быть поставлен примерно в одно и то же время

в тот же ряд, в котором стоят братья Гримм, К. Я. Эрбен, Б. Немцова, А. Н. Афанасьев или Вук Стефанович Караджич. Автор видит здесь определенный типологический феномен: Все эти личности были близки, но все же каждая из них была иной, своеобразной.

В настоящее время исследователя-фоль-

клориста интересует у Добшинского главным образом живой завет его работ. Этот живой завет следует видеть прежде всего в том, какой отклик нашли его сказки в народной среде, на той почве, из которой они вошли затем в литературную форму. В исследованиях недавнего времени, а также нашей современности мы не раз встречаемся с вариантами, в которых иногда полностью или в большей части виден отзвук сказок П. Добшинского. Однако перевод сказки литературной в устную форму иногда требует значительной трансформации; исполнитель сказку по Добшинскому рассказывает бесчисленное число раз и каждый раз несколько иначе, всегда там проявляются своеобразные черты рассказчика, его фантазия и т. д.

Остается открытым вопрос, какое влияние на устное исполнение оказывали сказки П. Добшинского вне территории Словакии. Необходимо будет рассмотреть переводы на иностранные языки и изучать, не закрепились ли эти переводы среди других народов, в их сказочном фонде. Однако это задача скорее фольклористов других стран. Автор упоминает о выходе сказок П. Добшинского за пределы территории Словакии лишь в одном случае — у сказочницы-билингвистки «нянички Жофки» (Жофин Фаркашовой, урожд. Драгошовой) из Надьбангедеша (Венгрия). Интересно, что в нескольких случаях няничка Жофка заимствовала оригинальные сказки П. Добшинского. Однако она заимствовала их косвенно, поскольку сама их не

читала, а лишь слышала от кого-то, кто их мог читать или слышал, как их читали.

Речь идет еще и о чем-то другом, нежели прямое или опосредствованное воздействие конкретного сюжета: об области фольклорной поэтики. Автор приходит к выводу, что П. Добшинский в значительной степени участвовал в формировании фольклорной специфичности словацких сказок. Он монументализировал сказку, обогащал ее орнаментом, следил за ее языком, построением, вступительными и заключительными формулами. Все это содействовало богатому разветвлению формы словацкой народной сказки. Можно сказать, что без того, чтобы Добшинский сознавал это, он создал норму сказки, которая стала традицией; он создал определенный канон, который действует до настоящего времени.

В настоящее время и в Словакии традиционная сказка отходит на второй план и, сознавая это, мы тем более должны быть благодарны П. Добшинскому. В своем творчестве он спас словацкую сказку и содействовал тому, что народная сказка стала сказкой общенациональной. И хотя сегодня можно критически смотреть на его стиль, который хотелось бы здесь и там осторожно исправить, модернизировать, все же здесь постоянно сохраняется крупное, живое произведение, которое многое может нам сказать и у которого будет что сказать и будущим поколениям.

DIE MÄRCHEN PAVOL DOBŠINSKÝS IM ZEITGENÖSSISCHEN KONTEXT UND IHR LEBENDIGES VERMÄCHTNIS

Zusammenfassung

Bei vielen Völkern tauchte in einer bestimmten Epoche immer eine Persönlichkeit auf, die als Märchenerzähler oder Sammler und Herausgeber von Märchen über ihre Zeitgenossen herausragte und ein Werk schuf, das bis heute unübertroffen ist. Es kann sich also Pavol Dobšinský ungefähr zur gleichen Zeit in die gleiche Reihe mit den Brüdern Grimm, K. J. Er-

ben, B. Němcová, A. N. Afanasiev oder Vuk Stefanović Karadžić stellen. Darin erblickt die Autorin ein gewisses typologisches Phänomen: Alle diese Persönlichkeiten waren einander sehr ähnlich und doch war jede von ihnen anders, jede von ihnen war eigenartig.

Gegenwärtig interessiert den folkloristischen Forscher bei P. Dobšinský vor allem

das lebendige Vermächtnis seiner Arbeiten. Diese Vermächtnis muß man vor allem darin erblicken, welchen Wiederhall seine Märchen im Volke fanden, also in jener Umwelt, aus der sie stammen und aus der sie in die Literatur eingegangen sind. Bei den Forschungen, die in der näheren Vergangenheit und in der Gegenwart durchgeführt wurden, begegnen wir öfters solchen Varianten, in denen sich manchmal klare, manchmal auch etwas verwischte Anklänge an die Märchen P. Dobšinskýs erkennen lassen. Doch die Übertragung eines literarischen Märchens in die mündliche Form erfordert manchmal erhebliche Transformationen; der Interpret erzählt das Märchen unzählige Male und bei jedem Mal etwas anders als beim vorigen Mal, beim Erzählen äußern sich immer die besonderen Züge des Erzählers, seine Invention u. ä.

Offen bleibt auch die Frage welchen Einfluß die Märchen Dobšinskýs auf die mündliche Überlieferung außerhalb des Gebietes der Slowakei hatten. Es wird erforderlich sein, die Übersetzungen dieser Märchen in fremde Sprachen zu untersuchen und zu erforschen, ob diese Übersetzungen nicht in den Volksschichten anderer Nationen Wurzel geschlagen haben, ob sie nicht in das Erzählrepertoire dieser Völker eingegangen sind. Diese Untersuchungen gehören jedoch eher zu den Aufgaben der Folkloristen in den betreffenden Ländern. Die Autorin erwähnt das Übergreifen der Märchen Dobšinskýs über die Grenzen der Slowakei nur in einem Fall, und zwar bei der zweisprachigen Erzählerin „ňanička Žofka“ (Tantchen Sophie), bei der Frau Žofia Farkašová, geb. Dragošová aus Nyíregyháza in Ungarn. Es ist interessant, daß diese Erzählerin in einigen Fällen gerade die Märchen P. Dobšinskýs übernom-

men hat. Sie übernahm sie jedoch nicht direkt, denn sie hat Dobšinskýs Märchen nie gelesen; sie hörte sie nur von jemandem erzählen, der sie vielleicht selbst gelesen hat oder sie von jemandem vorlesen hörte.

Es handelt sich dabei um etwas anderes als um ein direktes oder vermitteltes Wirken eines konkreten Sujets, nämlich um den Bereich der Folklorepoetik. Die Autorin folgerte daraus, daß P. Dobšinský in hohem Maß an der Kreation des spezifischen Wesens der slowakischen Märchen beteiligt war. Er monumentalisierte das Märchen, er schmückte es mit Ornamenten, achtete auf seine Sprache, auf seinen Aufbau, auf seine einleitenden und Schlußformeln und all dies trug zur reichverzierten Form des slowakischen Märchens bei. Es kann mit Recht gesagt werden, daß Pavol Dobšinský — ohne sich dessen bewußt zu sein — eine Norm für die Märchen geschaffen hat, die zur Tradition wurde, daß er einen bestimmten Kanon statuierte, der bis heute Geltung hat.

Auch in der Slowakei tritt derzeit das traditionelle Märchen in den Hintergrund und wenn wir uns dieser negativen Entwicklung bewußt sind, dann müssen wir Dobšinský umso mehr danken. Mit seinem Werk hat er das slowakische Volksmärchen gerettet und sich darum bemüht, daß aus ihm ein nationales Märchen wurde. Wenn man heute auch seinen Stil mit kritischen Augen betrachtet, wenn es auch wünschenswert wäre, diesen Stil hier und da mit Zartgefühl zu verbessern, zu modernisieren, so bleibt doch immer sein großartiges und lebendiges Werk bestehen, das uns auch heute viel zu sagen hat und das auch den kommenden Generationen noch so manches zu sagen haben wird.

**SPOLUPRACOVNÍCI PAVLA DOBŠINSKÉHO PRI ZBIERANÍ LUDOVEJ SLOVESNOSTI
V JEDNOTLIVÝCH OBLASTIACH (LOKALITÁCH) SLOVENSKA**

Zberateľ	Oblasť zberu	Zberateľ	Oblasť zberu
Abaffy, L. V.	Dolná zem	Kubových, F.	Turiec
Banšiel, J. J.	Novohrad	Laciak, M.	Gemer (Železník)
Bela, J.	Liptov	Ličko, E.	Zvolen
Bodický, D.	Liptov (Lipt. Lupča)	Lovinský, I. G.	Novohrad
Bodorovský, S.	B. Bystrica	Lukáčik, M.	Liptov
Bray, A.	B. Štiavnica	Luborecký, M.	Novohrad
Caban, A.	Komjatice	Markovič, P.	Zvolen
Čipka, J.	Malý Hont, Tisovec	Maróthy, D.	Novohrad
Daxner, Š. M.	Gemer	Márton, Š.	Trenčianska
Dobšinský, P.	Gemer, Drienčany	Michalovič, E.	Gemer
Dohnány, M.	Trenčianska	Medvecká, O.	Zvolen
Fábry, J. S.	B. Štiavnica	Medvecký, K.	Orava
Ferienčík, M.	Zvolen	Mydielková, Z.	Liptov
Gáber, L. G.	Novohrad	Návojs, O.	Gemer
Ghillányi, A.	Liptov	Němcová, B.	Trenčianska, Sliač-kúpele
Gál, L.	Gemer		Gemer
Hajšo, J.	Gemer (Dužava)	Ormis, S.	Kremnica
Henc, J.	Nitrianska	Petrikovič, J.	Stará Turá
Hradovský, J. D.	Rimava	Pivko, G.	Liptov
Hrenčík, K.	Gemer	Plech, A.	Gemer
Chalupka, S.	Horná Lehota	Reuss, A.	Gemer
Chriašteľ, O.	Zvolenská	Reuss, G.	Gemer
Jamriška, P.	Malý Hont	Rimavský, J.	Gemer
Jamriška, S.	Malý Hont	Rotarides, J.	Novohrad, Hont
Jančo, J.	Sariš	Sabov, J.	Ozorovce
Jesenský, F.	Turiec	Sirotková, A.	Zvolen — Hájniky
Kaderiak, J.	Asód (pri Pešti)	Sochorík, J.	Trenčianska
Kalinčiak, J.	Liptov (Lipt. Ján)	Sochorík, M.	Trenčianska
Kamenár, J.	B. Štiavnica	Srnka, O.	Šariš
Kellner, A.	Liptov	Šebek, B.	Novohrad
Klein, A.	Hybe	Šípka, S.	Turiec
Klimo, A.	Liptov	Škultéty, E.	Novohrad
Kmeti, J.	Liptov (Paludza)	Špárnensis, E.	Liptov
Kramár, S.	Turiec	Štúr, J.	Malý Hont
Král, J.	Liptov, Prešporok	Šulek, J.	Trenčianska
Krčméry, A.	Zvolen	Tomes, O.	Malý Hont
Krmeský, J.	Liptov (Važec)	Venich, K.	Malý Hont
Krno, A.	Liptov (Železnô)	Zoch, C.	Orava (Jasenová)

Ženy pri bielení plátna v Stankovanoch

Robotníci na pile v Kluknave

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 34, 1986, číslo 3

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. ZORA VANOVIČOVÁ

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., PhDr. Viera Gašparí-
ková, CSc., doc. PhDr. Emília Horváthová,
CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc.,
PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan Leš-
čák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek, CSc.,
PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc. PhDr. Šte-
fan Mruškovič, CSc., PhDr. Viera Nosá-
lová, CSc., prof. Antonín Robek, DrSc.,
PhDr. Viera Urbancová, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národné-
ho povstania, n. p., Martin

Registr. zn. F 7091

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Rozširuje, objednávky a predplatné prijí-
ma PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1986

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ
Журнал Института этнографии Словацкой
Академии Наук
Год издания 34, 1986 № 3
Издается четыре раза в год
«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук
Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Зора
Вановичова
Адрес редакции: 813 64 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE
Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 34, 1986, Nr. 3. Erscheint vier-
mal im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Zora Vanovičová

Redaktion: 813 64 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY
Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences
Volume 34, 1986, No. 3

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Zora Vanovičová

Editor: 813 64 Bratislava, Klemensova 19

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE
Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences
Année 34, 1986, No. 3

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Zora Vanovičová

Rédaction: 813 64 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

Index 496 16